

model can be defined as a digital, three-dimensional image of an object, which reflects its external structure and color, accurately and proportionally reproduces the ratio of its spatial features. It can directly contain information about the shape, proportions, color and mutual placement in space of the elements of the original object. Provided the manufacturing technology is followed, the model is isomorphic to original object. Such a model serves as a means of cognition and reflection of forensically significant features of a criminal offense.

The main methods for making 3D models are reconstruction (modeling) and scanning. 3D reconstruction (or 3D modeling) can be defined as the process of reproducing a 3D model of a forensic significant object based on information about it contained in the materials of criminal proceedings. The reconstructed models can be used during investigative (search) actions and for solving organizational problems. 3D scanning consists in the direct fixation of the external spatial features of the object using a special software and hardware complex, followed by the formation of a digital three-dimensional model of the object. Subject to compliance with the procedural requirements for the use of technical means of fixing forensically significant information, scanned 3D models will be sources of evidentiary information in criminal proceedings.

3D scanning is a promising method for recording the course and results of an inspection of the scene of an incident, inspection of a corpse or things; it can be used for fixing signs of a person's appearance, as well as for solving identification and diagnostics tasks in forensic activities. The invariability of the 3D model can be ensured by calculating the hash of the file that contains it.

Key words: cognition, signs of a criminal offense, forensically significant information, 3D model, 3D modeling, 3D scanning.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.41>
УДК 343.141

Галина Михайлівна Куцкір
кандидат юридичних наук,
судовий експерт
сектору досліджень у сфері інформаційних технологій

E-mail: galya_adm@bigmir.net

*Івано-Франківський науково-дослідний експертно-криміналістичний
центр Міністерства внутрішніх справ України*

МАТЕРІАЛИ ЗВУКО-, ВІДЕОЗАПИСУ ЯК ВИД ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття присвячена з'ясуванню поняття, місця й ролі матеріалів звуко-, відеозапису як виду джерела доказів у кримінальному провадженні. Визначено, що законодавцем матеріали звуко- і відеозапису віднесені до такого джерела доказів як документ. Зазначаються особливості встановлення їх

ознак і властивостей та визначення їхньої приналежності до речових доказів чи документів. Виокремлено процесуальні дії, які спрямовані на отримання матеріалів звуко-, відеозапису.

Ключові слова: *звукозапис, відеозапис, джерело доказів, речовий доказ, документ, кримінальне провадження.*

Постановка проблеми. Виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), неможливе без належно проведеного збирання, дослідження, перевірки, оцінки та використання доказової інформації, яка є відображенням події кримінального правопорушення у різних формах. Учені звертають увагу на те, що немає більш складної, науково і практично значущої проблеми боротьби зі злочинами, аніж визначення сутності і видового поділу доказів та їх джерел, способів, порядку і форми їх отримання, а від якості роботи з джерелами доказів великою мірою залежить рівень надійності захисту особистих прав, честі та гідності громадян від злочинних посягань. Кримінальне процесуальне доказування здійснюється за допомогою використання доказів – фактичних даних, що отримані у передбаченому КПК України порядку та містяться у процесуальних джерелах, визначених у ч. 2 ст. 84 КПК України. Будучи одним із видів процесуальних джерел доказів, документи формуються та використовуються майже у кожному кримінальному провадженні і відіграють вагомую роль у встановленні наявності чи відсутності фактів або обставин, які мають значення для кримінального провадження. У свою чергу, документи поділяються на види, одним із яких є матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні). Даний вид джерела доказів не повною мірою досліджений, що, безумовно, підкреслює його значущість та необхідність подальшого вивчення і удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню даного питання присвятили свою увагу такі вчені, як В. М. Тertiшник [1], О. В. Баулін [2], К. Г. Бичкова [3], Г. Я. Борисевич [4], Т. М. Вотановський [5], С. Й. Гонгало [6], А. В. Заклюка [7], А. П. Запотоцький [8], С. О. Ковальчук [9], Ю. М. Міленін [10], О. П. Острійчук [11], В. В. Павлюк [12], М. Ф. Сокиран [13], З. З. Талинева [14], Н. П. Черняк [15], Б. В. Шабаровський [16], Ш. Е. Гудісон (S. E. Goodison) [17], В. В. Рожнова [18], Л. М. Гуртієва [26] та інші, праці яких і стали науковим підґрунтям статті. Проте, деякі аспекти даної проблематики потребують додаткового висвітлення.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз положень чинного КПК України щодо визначення місця та значення матеріалів звуко-, відеозапису як виду джерела доказів, дослідження вимог, що пред'являються до них та надання пропозицій з покращення процесуальної регламентації у цьому напрямку.

Викладення основного матеріалу. Визначення поняття, місця та значення матеріалів звуко-, відеозапису як виду джерела доказів у кримінальному провадженні пов'язане із з'ясуванням загального поняття дока-

зів та визначенням ознак (властивостей), які їх характеризують. Законом встановлено, що доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК України). Поняття доказів структуровано і як елементи включає в себе фактичні дані, що мають значення у кримінальному провадженні (зміст); процесуальну форму їх закріплення (спосіб існування у матеріалах кримінального провадження) та носій відомостей (зовнішній вираз). Усі зазначені елементи перебувають у взаємозв'язку та у своїй єдності утворюють поняття доказів [18, с. 254].

При цьому слід мати на увазі, що законодавець не випадково визначає докази як фактичні дані, а не факти. Під «фактичними даними» тут розуміється одержання з вказаних у ч. 2 ст. 84 КПК України джерел відомостей про факти, обставини кримінального провадження. Факти – це події, явища, що відбулися в дійсності [19, с. 238]. В. Я. Дорохов писав: «Доказами у кримінальному процесі не можна називати факти, які входять до предмета доказування. В мисленні людини існують, взаємодіють, рухаються не речі, не предмети, а їх образи, поняття, відомості про них... . Фактичні дані – це одержані із законних джерел відомості про факти» [20, с. 6]. Річ у тому, що при розслідуванні та судовому розгляді будь-якого кримінального правопорушення слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд пізнають обставини, що мали місце в минулому, тобто здійснюють пізнання опосередковано. У більшості випадків вони стикаються не з самими фактами, а з відомостями про ці події, явища, які збереглися у пам'яті людей або залишили сліди на предметах матеріального світу [21, с. 181]. З огляду на вищезазначене, доказами можуть бути лише ті фактичні дані, які отримані в результаті проведення слідчих (розшукових) дій та такого їх різновиду, як негласні слідчі (розшукові) дії, інших процесуальних дій, які передбачені КПК України, і в тому порядку, як це передбачено відповідною процесуальною дією [22, с. 224].

У кожному кримінальному провадженні формується особиста структура джерел доказової інформації. Для того, щоб джерела доказів сприяли реалізації завдань кримінального судочинства у конкретному кримінальному провадженні, вони повинні відповідати певним вимогам: повинні бути передбачені кримінальним процесуальним законом; забезпечувати можливість збирання, перевірки доказів та оцінку їх з погляду належності, допустимості та достовірності; отримані/підготовлені уповноваженими особами; отримані відповідно до встановленого законом порядку; оформлені у встановленій процесуальній формі. Не можуть бути доказами фактичні дані, отримані з анонімних джерел, тощо. Джерело доказів існує в дійсності. Без людини належна інформація не може бути сприйнята, збережена та доведена до органів розслідування. Особливості джерела доказів впливають на його зміст і форму. Без знання джерела не можна судити про якості доказу, його здатність установлювати шукані факти. У цьому закладена ідея об'єктивної можливості перевірки доказів.

Передбачені ч. 2 ст. 84 КПК України показання, речові докази, документи, висновки експертів, за допомогою яких встановлюються фактичні дані, називаються процесуальними джерелами доказів (ч. 2 ст. 84, параграф. 3-5 гл. 4 КПК України). У них містяться відомості про факти, вони є їх носіями. Тільки ті відомості, які є у зазначених джерелах, допускається використовувати в кримінальному провадженні як докази [23, с. 121]. Предмет нашого наукового інтересу становитимуть саме документи як один із видів процесуальних джерел доказів, оскільки ч. 2 ст. 99 КПК України прямо передбачено віднесення звуко- і відеозаписів до документів.

Документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (ч. 1 ст. 99 КПК України). Визначення поняття «документа» у кримінальному процесуальному значенні дає змогу виокремити низку його ознак як джерела доказів: документ завжди є матеріальним об'єктом; документ містить інформацію щодо факту або обставин, що встановлюються під час кримінального провадження; відомості, що містяться в документі, фіксуються за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо з метою збереження інформації, а зміст документа має засвідчувальний або описовий характер; документ має бути одержаний та приєднаний до матеріалів кримінального провадження в установленому порядку [24, с. 379].

Будучи одним із видів процесуальних джерел доказів, документ поєднує в собі два компоненти – форму (матеріальну складову частину) та зміст (інформаційну складову частину). Матеріальна складова документа – це його фізична (речова) сутність, якою може бути предмет або електронне середовище, що забезпечують здатність зберігати і передавати інформацію у просторі та часі [25]. Інформаційна ж складова документа – це відомості, які в ньому містяться. Вони можуть як мати значення для кримінального провадження, так і бути неналежними або недопустимими для використання в ньому.

До документів, за умови наявності в них відомостей, передбачених ч. 1 ст. 99 КПК України, можуть належати:

- 1) матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні);
- 2) матеріали, отримані внаслідок здійснення під час кримінального провадження заходів, передбачених чинними міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;
- 3) складені в порядку, передбаченому цим Кодексом, протоколи процесуальних дій та додатки до них, а також носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії;
- 4) висновки ревізій та акти перевірок.

Отже, як вбачається з вищенаведеного, законодавцем матеріали звуко- і відеозапису віднесені до такого джерела доказів як документ. Зазначимо, що в цьому випадку необхідно оцінювати власне інформацію, а не матеріальний об'єкт, на якому вони зафіксовані. Однак, при вирішенні питання про

залучення таких документів до кримінального провадження як доказів необхідно керуватися Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті Конституції України від 20.10.2011 № 12-рп/2011, згідно з яким одержання фактичних даних будь-якими фізичними або юридичними особами внаслідок вчинення ними ініціативних, цілеспрямованих, а не ситуативних (випадкових) дій із застосуванням власних (приватних) технічних засобів фіксації злочинного діяння (фото-, кіно-, відео-, звукозаписи, відеокамери спостереження, розташовані як у приміщеннях, так і ззовні) розцінюється як незаконне обмеження або порушення основоположних прав і свобод людини та громадянина, гарантованих Конституцією України, і є підставою для визнання поданих доказів недопустимими. Зважаючи на викладену позицію Конституційного Суду України, такий вид документів має виходити від державних органів та їх посадових осіб, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності [21, с. 216]. Хоча аналізоване положення має дискусійний характер. З одного боку, Конституційний Суд України таким роз'ясненням забезпечує громадян від отримання доказів незаконним шляхом. З іншого боку, виникає питання щодо процесу встановлення ініціативного або ситуативного характеру такої відеозйомки. Наприклад, якщо перехожий став очевидцем злочину, який зафіксував на камеру стільникового телефону, то який характер матимуть його дії? Випадковість події визначає ситуативний характер, а усвідомлене фіксування на камеру вказує на ініціативність. Тому, на наш погляд, дане питання залишається відкритим, потребує істотного переосмислення та законодавчого врегулювання.

Цікавим є також питання визначення приналежності відеозапису та звукозапису до речових доказів чи документів внаслідок специфічного процесу їх формування. Відповідно до положень вітчизняного кримінального процесуального законодавства, матеріали звуко- та відеозапису можуть бути віднесені як до документів, так і до речових доказів. Так, речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 98 КПК України). Частина друга ст. 98 КПК України визначає, що документи є речовими доказами, якщо вони містять ознаки, зазначені в частині першій цієї статті. Отже, за умов, коли відеозапис чи звукозапис зберіг на собі сліди кримінального правопорушення або містить інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, отриманий у передбаченому чинним кримінальним процесуальним законодавством порядку належним суб'єктом, та відповідає встановленим для доказів вимогам належності, допустимості та достовірності, він може бути визнаний речовим доказом у кримінальному провадженні. Саме за

цими ознаками правозастосовці та окремі науковці відносять матеріали відеозапису, звукозапису до речових доказів.

Тобто, чинний КПК України фактично розмежовує поняття «документи» та «документи-речові докази». Критерієм розмежування тут є спосіб збереження та передачі відомостей про факти й обставини кримінального правопорушення [26, с. 44; 27, с. 276]. Так, у документах відомості про обставини і факти викладені у вигляді описування цих обставин або фактів відповідними особами за допомогою різних способів фіксації доказової інформації, а в документах-речових доказах наявне безпосереднє відображення на документі, як предметі матеріального світу, певних об'єктів, явищ і процесів, їх ознак. Таким чином, доказове значення звичайного документа має його зміст, а не форма, і тому його можна замінити іншим аналогічним документом або дублікатом. Завдяки таким властивостям речового доказу, як індивідуальна визначеність і незамінність, він набуває доказового значення: а) особливостями своїх зовнішніх ознак, формою (наприклад, матеріал, з якого він виготовлений: папір, тканина, фотоплівка, кінострічка; виготовлення за допомогою телеграфних і друкарських знаків, креслень, цифр, малюнків, зображень, а також друкарські, фонографічні документи, диски тощо); б) місцем знаходження; в) обставинами його виявлення та вилучення під час проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій [21, с. 220]. Крім того, матеріали звукозапису, відеозапису можуть бути залучені до провадження як документи, якщо вони містять відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, вказаних у ст. 91 КПК України. Зокрема, під час встановлення дійсних обставин події та подальшого їх аналізу, саме за допомогою відеозапису можливе об'єктивне відтворення події, на відміну від суб'єктивного сприйняття інформації кожною людиною, що надалі стає джерелом доказів.

Аналізуючи норми КПК України у розрізі даного питання, вважаємо за необхідне також зазначити, що збирання, отримання та витребування матеріалів фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інших носіїв інформації належить стороні обвинувачення, стороні захисту, потерпілому з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження. Так, виходячи зі змісту ст. 93 КПК України сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК України.

Сторона захисту, потерпілий здійснюють збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК України [28, с. 90]. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді [19, с. 259; 29, с. 87-88].

П. М. Бірюкова зазначає, що у разі витребування певних речей чи інформації порівняно вищі шанси отримати необхідне має сторона обвинувачення, аніж сторона захисту. Адже у разі відмови сторона обвинувачення може скористатися своїм виключним правом проводити такі слідчі дії, як обшук та вилучення, і вилучити речі, вже не використовуючи інститут витребування, а відтак – вже не потребуючи згоди володільця запитуваного [30, с. 14].

При цьому, останнім часом до сфери кримінально-процесуального доказування усе частіше стали потрапляти матеріали звукозапису, відеозапису, які мають непроцесуальне походження. Насамперед, це обумовлено значним збільшенням кількості побутової техніки, що знаходиться як в особистому користуванні громадян, так і в користуванні різних підприємств, установ, організацій, за допомогою яких випадково або спеціально можуть бути зафіксовані обставини, які становлять інтерес при розслідуванні кримінальних правопорушень. Подібні записи можуть носити «побутовий характер» і не знаходитися у прямому причинному зв'язку з подією злочину. Однак, нерідко трапляються випадки, коли на них фіксуються факти, які мають безпосереднє відношення до злочину (погрози вимагателя, вимоги хабарника тощо). Зважаючи на те, що матеріали, які мають непроцесуальне походження, володіють меншим ступенем достовірності, ніж ті, які зібрані з дотриманням процесуальної форми, слідчий чи суд, приймаючи такі предмети і документи, повинен встановити джерело їх походження, обставини їх виявлення, отримання, після чого визначити їх допустимість. Більше того, предмети і документи, які мають непроцесуальне походження, повинні бути зібрані законно, тобто без порушення норм чинного законодавства.

Відтак, будь-яке збирання доказів є можливим лише у порядку, передбаченому КПК України, тобто з дотриманням кримінальної процесуальної форми. Кримінальна процесуальна форма – це визначений законом порядок кримінального провадження в цілому, порядок виконання окремих процесуальних дій та порядок прийняття процесуальних рішень. Дотримання кримінальної процесуальної форми є обов'язковим елементом будь-якої процесуальної діяльності, у тому числі й доказування (як у формі збирання доказів, так і у формі їх оцінки).

Матеріали відеозапису, звукозапису можуть бути отримані в результаті фіксації ходу та змісту слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, а також при фіксуванні судового засідання:

– при проведенні більшості слідчих (розшукових) дій, зокрема, допиту, пред'явлення особи для впізнання, слідчого експерименту, освідчування особи (ст. ст. 224, 228, 240, 241 КПК України);

– при проведенні аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК України);

- при знятті інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України);
- при знятті інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України);
- при спостереженні за особою (ст. 269 КПК України);
- при аудіо-, відеоконтролі місця (ст. 270 КПК України);
- при фіксуванні судового розгляду технічними засобами (ст. 343 КПК України) тощо.

Відео-, звукозаписи отримані при проведенні процесуальних дій, долучаються до протоколів слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій (п. 3 ч. 2 ст. 105 КПК України) і зберігаються у матеріалах кримінального провадження (ч. 3 ст. 107 КПК України).

Як об'єкти, що причинно пов'язані із подією кримінального правопорушення, відео-, звукозаписи можуть бути виявлені в процесі таких слідчих (розшукових) дій:

- при обшуку житла або іншого володіння особи (ст. 234 КПК України);
- при огляді місцевості, приміщення, речей та документів (ст. 237 КПК України);
- при накладанні арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України);
- при огляді і виїмці кореспонденції (ст. 262 КПК України).

Зібрані таким способом звуко-, відеозаписи, відповідно до вимог ст. 266 КПК України, долучаються до матеріалів кримінального провадження як речові докази після їх огляду та прослуховування.

Висновки. У результаті проведеного дослідження, виконаного на основі аналізу кримінального процесуального законодавства України, теоретичного осмислення низки наукових праць варто зазначити, що при всій значущості матеріалів відео-, звукозапису як виду джерела доказів, на нашу думку, їх процесуальна регламентація в КПК України не отримала свого комплексного системного відображення, а окремі положення щодо них фрагментарно викладені у різних статтях. Матеріали відеозапису, звукозапису, як уже зазначалося, можуть бути долучені до матеріалів кримінального провадження за результатами слідчих (розшукових) дій, та такого їх різновиду, як негласні слідчі (розшукові) дії, інших процесуальних дій, які передбачені КПК України, і в тому порядку, як це передбачено відповідною процесуальною дією. Разом з тим, кожна з цих дій є складною за процесуальним порядком її проведення, а тому заслуговує на подальшу увагу науковців, практиків та законодавця з огляду на те, що багато питань як наукового, так і нормативного характеру залишаються не вирішеними.

Перелік посилань

1. Антонов К. В., Сачко О. В., Тertiшник В. М., Уваров В. Г. Теорія доказів: підручник. Київ, 2015. 294 с.
2. Баулін О. В. Поняття доказів у кримінальному процесі. *Вісник Національної ака-*

References

1. Antonov, K. V., Sachko, O. V., Tertyshnyk, V. M. Uvarov, V. H. (Eds.). (2015). *Theory of evidence*. Kyiv (in Ukrainian).
2. Baulin, O. V. (2017). Concept of evidence in criminal proceedings. *Bulletin*

- демії прокуратури України. 2017. № 1 (47). С. 75-81.
3. Бычкова К. Г. Использование в процессе доказывания материалов аудио- и видеозаписи, полученных при производстве следственных действий. *Молодой учёный*. 2014. № 17.1 (76.1). С. 23-24.
4. Борисевич Г. Я. Документы как доказательства в российском уголовном процессе. *Вестник Пермского университета*. 2012. Вып. 1 (15). URL: <http://www.jurvestnik.psu.ru/index.php/ru/vypusk1152012/18-2010-12-01-13-31-58/-1-15-2012/304-dokumenty-kak-dokazatelstva-v-rossijskom-ugolovnom-procессe> (дата звернення 25.03.2021).
5. Вотановский Т. Н. Фотоснимки, видеозаписи, фонограммы в системе доказательств в уголовном процессе. *Вестник ТГУ*. 2011. Вып. 11 (103). С. 400-403.
6. Гонгало С. Й. Новітні документи: проблеми визначення. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XIII регіональної науково-практичної конференції* (м. Львів, 8-9 лют. 2007 р.). Львів, 2007. С. 519-521.
7. Заклюка А. В. Докази та доказування у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Запоріжжя, 2016. 208 с.
8. Запотоцький А. П., Савицький Д. О. Документи як процесуальні джерела доказів у кримінальному судочинстві: монографія. Київ, 2011. 220 с.
9. Ковальчук С. О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2018. 44 с.
11. Остріччук О. П. Поняття та система процесуальних джерел доказів у контексті реформування процесу доказування в кримінальному процесі. *Форум права*. 2013. № 1. С. 745-750.
- of the National Academy of Prosecutor's Office of Ukraine, No. 1 (47), 75-81 (in Ukrainian).
3. Bychkova, K. G. (2014). The use in the process of proving the materials of audio and video recordings obtained during the production of investigative actions. *Young scientist*, No. 17.1 (76.1), P. 23-24 (in Russian).
4. Borisevich, G. Ia. (2012). Documents as evidence in Russian criminal proceedings. *Bulletin of the Perm University*, 1 (15). Retrieved from: <http://www.jurvestnik.psu.ru/index.php/ru/vypusk1152012/18-2010-12-01-13-31-58/-1-15-2012/304-dokumenty-kak-dokazatelstva-v-rossijskom-ugolovnom-procессe> (access date 25.03.2021) (in Russian).
5. Votanovskii, T. N. (2011). Photographs, videotapes, recordings in evidence system in criminal proceedings. *Bulletin of TSU*, 11 (103). P. 400-403 (in Russian).
6. Honhalo, S. Y. (2007). New documents: problems of definition. *Problems of state creation and protection of human rights in Ukraine: proceedings of the XIII Regional Scientific and practical conference* (Lviv, February 8-9). Lviv. P. 519-521 (in Ukrainian).
7. Zakliuka, A. V. (2016). Evidence and proof under preliminary investigation: Candidate's thesis. Zaporizhzhia (in Ukrainian).
8. Zapototskyi, A. P., Savytskyi, D. O. (2011). Documents as procedural sources of evidence in criminal proceedings: monograph. Kyiv. (in Ukrainian).
9. Kovalchuk, S. O. (2018). The doctrine of material evidences in the criminal process: theoretical, legal and practical basis: extended abstract of the Doctoral dissertation. Odesa. (in Ukrainian).
11. Ostriichuk, O. P. (2013). The Concept of Due Process and the System of Sources of Arguments in the Context of the Reform Process of Proof in the Criminal Process. *Forum of law*, No. 1, P. 745-750 (in Ukrainian).

12. Павлюк В. Значення матеріалів фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інших носіїв інформації у кримінальному провадженні. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 90-94.
13. Сокиран М. Ф. Процесуальні і тактичні питання використання звуко-, відеозапису в кримінальному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2008. 20 с.
14. Талынева З. З., Давыдова С. Р. К вопросу о доказательственном значении материалов аудио- и видеозаписи в уголовном процессе. *Вестник Уфимского юридического института МВД России*. 2018. № 4 (82). С. 54-57.
15. Черняк Н. П., Дубина А. І. Становлення та розвиток документів як джерел доказів у кримінальному процесі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 449-455.
16. Шабаровський Б. В. Перевірка доказів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національний університет «Острозька академія». Острого, 2019. 237 с.
17. Goodison S. E., Davis R. C., Jackson B. A. Digital evidence and the U.S. criminal justice system: identifying technology and other needs to more effectively acquire and utilize digital evidence. Santa Monica, California, 2015. P. 1-32.
18. Рожнова В. В. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: загальна частина. Київ, 2012. 398 с.
19. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків, 2012. Т. 1. 768 с.
20. Дорохов В. Я. Уголовно-процессуальная природа видов доказательств: монография. Москва, 1982. 213 с.
12. Pavliuk, V. (2014). The value of photographic, sound recording, video recording and other media materials in criminal proceedings. *National Law Journal: theory and practice*, No. 2, P. 90-94 (in Ukrainian).
13. Sokyran, M. F. (2008). Remedial and tactical questions of the use of sound and video recordings in criminal legal proceedings of Ukraine: extended abstract of Candidate's dissertation. Kyiv (in Ukrainian).
14. Talyneva, Z. Z., Davydova, S. R. (2018). To the question of evidentiary value of the materials audio and video recordings in criminal proceedings. *Bulletin of the Ufa Law Institute of the MIA of the Russian Federation*, 4 (82), P. 54-57 (in Russian).
15. Cherniak, N. P., Dubyna, A. I. (2015). Formation and development of documents as a source of evidence in criminal procedure. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, No. 1, P. 449-455 (in Ukrainian).
16. Shabarovskyi, B. V. (2019). Checking the Evidence in the Criminal Process of Ukraine: Candidate's dissertation. Ostroh. 237 p. (in Ukrainian).
17. Goodison, S. E., Davis, R. C., Jackson, B. A (2015). Digital evidence and the U.S. criminal justice system: identifying technology and other needs to more effectively acquire and utilize digital evidence. Santa Monica, California: (in English). P. 1-32.
18. Rozhnova, V. V. et al. (2012). Course of lectures on Criminal Procedure under the new Criminal Procedure Code of Ukraine: General part. Kyiv. 398 p. (in Ukrainian).
19. Tatsii, V. Ya., Pshonka, V. P., Portnov, A. V. (Eds.). (2012). Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific and practical commentary. Vol. 1. 768 p. Kharkiv. (in Ukrainian).
20. Dorokhov, V. Ia. (1982). The criminal procedure nature of the types of evidence. Moscow. 213 p. (in Russian).

21. Грошевий Ю. М. та ін. Кримінальний процес: підручник. Харків, 2013. 824 с.
22. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ, 2012. 1224 с.
23. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. Київ, 2013. 544 с.
24. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1 / Р. І. Благута та ін. 2019. 532 с.
25. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Загальне документознавство: навчальний посібник. Київ, 2009. 434 с. URL: <https://textbook.com.ua/dokumentoznavstvo/1473445811> (дата звернення: 27.03.2021).
26. Гуртієва Л. М., Лукашкіна Т. В. Теорія доказів у кримінальному судочинстві: навчально-методичний посібник. Одеса, 2016. 80 с.
27. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відповід. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Харків, 2013. 1104 с.
28. Удалова Л. Д., Рожнова В. В., Савицький Д. О., Хабло О. Ю. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навчальний посібник. Київ, 2012. 275 с.
29. Молдован А. В., Мельник С. М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ, 2013. 368 с.
30. Бірюкова П. М., Островська М. А. Модель змагальності за проектом Кримінального процесуального кодексу (в порівнянні з іншими країнами світу). *Адвокат*. 2012. № 4 (139). С. 12-16.
21. Hroshevyi, Yu. M. et al. (2013). Criminal proceedings. Kharkiv. 824 p. (in Ukrainian).
22. Honcharenko, V. H., Nor, V. T., Shumylo, M. Ye. (Eds.). (2012). Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific and practical commentary. Kyiv. 1224 p. (in Ukrainian).
23. Kovalenko, V. V., Udalova, L. D., Pysmennyi, D. P. (Eds.). (2013). Criminal proceedings. Kyiv. 544 p. (in Ukrainian).
24. Khytra, A. Ya., Shekhavtsov, R. M., Lutsyk, V. V. (Eds.). (2019). Criminal proceedings. Vol. 1. Lviv. 532 p. (in Ukrainian).
25. Palekha, Yu. I., Lemish, N. O. (2009). General Records Management: Study Guide. Kyiv. 434 p. Retrieved from: <https://textbook.com.ua/dokumentoznavstv o/1473445811> (access date 27.03.2021).
26. Hurtiieva, L. M., Lukashkina, T. V. (2016). Theory of evidence in criminal proceedings. Odesa. 80 p. (in Ukrainian).
27. Kivalov, S. V., Mishchenko, S. M., Zakharchenko, V. Yu. (Eds.). (2013). Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientific and practical commentary. Kharkiv. 1104 p. (in Ukrainian).
28. Udalova, L. D., Rozhnova, V. V., Savytskyi, D. O., Khablo, O. Yu. (2012). Criminal proceedings of Ukraine in questions and answers. Kyiv. 275 p. (in Ukrainian).
29. Moldovan, A. V., Melnyk, S. M. (2013). Criminal proceedings of Ukraine: textbook Kyiv. 368 p. (in Ukrainian).
30. Biriukova, P. M., Ostrovska, M. A. (2012). The model of adversarial procedure in the draft Criminal Procedure Code of Ukraine (in comparison with the other countries of the world). *Lawyer*, No. 4 (139), P. 12-16 (in Ukrainian).

МАТЕРИАЛЫ ЗВУКО-, ВИДЕОЗАПИСИ КАК ВИД ИСТОЧНИКА ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

Г. М. Куцкир

Статья посвящена выяснению понятия, места и роли материалов звуко-, видеозаписи как вида источника доказательств в уголовном производстве. Указано, что доказательствами могут быть только те фактические данные, полученные в результате проведения следственных (розыскных) действий и такого их вида, как негласные следственные (розыскные) действия, других процессуальных действий, которые предусмотрены Уголовным процессуальным кодексом Украины (далее – УПК Украины), и в том порядке, как это предусмотрено соответствующим процессуальным действием.

Обращено внимание на то, что система процессуальных источников доказательств, с помощью которых устанавливаются фактические данные, определена в УПК Украины, и состоит из показаний, вещественных доказательств, документов и заключений экспертов. Уделено внимание документам как источнику доказательств. Определено, что законодателем материалы звуко- и видеозаписи отнесены к такому источнику доказательств как документу. Отмечено, что в данном случае необходимо оценивать собственно информацию, а не материальный объект, на котором они зафиксированы. Указываются особенности установления признаков и свойств видеозаписи и звукозаписи, как отдельного вида документов, и определения их принадлежности к вещественным доказательствам или документам вследствие специфического процесса их формирования. Предоставлено детальное описание процедуры их разграничения.

Указано, что сбор, получение и истребование материалов фотосъемки, звукозаписи, видеозаписи и других носителей информации вправе осуществлять сторона обвинения, сторона защиты, потерпевший с целью установления обстоятельств, имеющих значение для уголовного производства. Подчеркнуто, что любое собирание доказательств возможно только в порядке, предусмотренном УПК Украины, то есть с соблюдением уголовной процессуальной формы. Определяется правовое закрепление и практическое применение материалов звуко-, видеозаписи в уголовном судопроизводстве, в частности, что материалы видеозаписи, звукозаписи могут быть получены в результате фиксации хода и содержания следственных (розыскных) действий негласных следственных (розыскных) действий, а также при фиксации судебного заседания. Видео-, звукозаписи, полученные при проведении процессуальных действий, приобщаются к протоколам следственных (розыскных) действий, негласных следственных (розыскных) действий и хранятся в материалах уголовного производства.

Ключевые слова: звукозапись, видеозапись, источник доказательств, вещественное доказательство, документ, уголовное производство.

MATERIALS OF SOUND AND VIDEO RECORDING AS TYPE OF SOURCE OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

H. Kutskir

The article is devoted to clarifying the concept, place and role materials of sound and video recording as type of source of evidence in criminal proceedings. It is noted that evidence may be only those factual data that are obtained as a result of investigative (search) actions and their variety, such as covert investigative (search) actions, other procedural actions that are provided by the Criminal Procedure Code of Ukraine, and in the order provided by the relevant procedural action.

Attention is drawn to the fact that the system of procedural sources of evidence used to establish factual data is defined in the CPC of Ukraine and consists of testimony, physical evidence, documents and expert opinions. Attention is paid to documents as a source of evidence. It is determined that the legislator refers the materials of audio and video recordings to such a source of evidence as a document. It is emphasized that in this case it is necessary to evaluate the information itself, and not the material object on which they are recorded. The peculiarities of establishing the features and properties of video and sound recording as a separate type of documents and determining their affiliation to physical evidence or documents due to the specific process of their formation are indicated. Given is a detailed description of the procedure for their delimitation.

It is stated that the collection, receipt and request materials of photographs, sound recordings, video recordings and other media belongs to the prosecution, the defense, the victim in order to establish the circumstances relevant to the criminal proceedings. It is emphasized that any collection of evidence is possible only in accordance with the procedure provided for by the CPC of Ukraine, that is, in compliance with the criminal procedural form. The legal consolidation and practical application materials of sound and video recording in criminal proceedings is determined, in particular, that materials of video and sound recording can be obtained as a result of recording the course and content of investigative (search) actions and covert investigative (search) actions, as well as when recording a court session. Video and sound recordings obtained during of procedural actions are attached to the protocols of investigative (search) actions, covert investigative (search) actions and are stored in the materials of criminal proceedings.

Key words: sound recording, video recording, source of evidence, physical evidence, document, criminal proceedings.